гр. София 1756, ул. Лъчезар Станчев 5, Sopharma Business Towers, сграда Б, ет. 12
Тел.: 02 810 00 71; ЕИК: 175804945, Email: **info@bakep.org**
http://www.bakep.org

Българска асоциация на консултантите по европейски програми /БАКЕП/

Изх.№ 20-БП-ПРСР/27.07.2026 г.

ДО:
Г-Н ЯВОР ГЕЧЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯ ПО ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ

Г-Н ГАЛИН ДУРЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯ ПО ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЪПРОСИ И КОНТРОЛ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ

ОТНОСНО: ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ

УВАЖАЕМИ Г-Н ГЕЧЕВ,

УВАЖАЕМИ Г-Н ДУРЕВ,

Участието на БАКЕП в институционалния диалог има съществено значение за подобряване на управлението на средствата от ЕС, своевременното установяване на системни затруднения, ограничаването на административната тежест и повишаването на прозрачността, ефективността и резултатността при управлението на европейските средства в България. Поради това становищата и предложенията на Асоциацията са важен и търсен от институциите експертен принос при обсъждането и усъвършенстването на относимата нормативна и институционална рамка.

В тази връзка бихме искали да споделим с Вас нашето експертно становище относно публикувания на сайта на Народното събрание Законопроект за изменение и допълнение на Закона за подпомагане на земеделските производители.

Нашите коментари са фокусирани най-вече върху членовете от Закона, които регламентират прилагането на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г. (СПРЗСР), основно Раздел IV, чл. 68, ал.4 и ал.5.

I. Промяна на сроковете за искане на разяснения

В настоящия текст на закона и бъдещото му изменения се откроява следното: при стартиране на прием по интервенциите от Стратегическия план кандидатите могат да искат разяснения по отношение на условията за кандидатстване в срок

- **до 3 седмици от началната дата** за подаване на заявленията за подпомагане – настоящ текст
- **До 7 дни от началната дата** за подаване на заявленията за подпомагане – *това е предложение за изменение на ЗПЗП* в случай на прием със срок по-кратък от 1 месец.

a. По всички други програми, които финансират проекти с европейски средства, срокът за задаване на въпроси е до **три седмици преди крайният срок** на процедурите за кандидатстване.

b. Ние нееднократно сме излагали аргументи, че от практическа гледна точка за кандидатите три седмици след началото на откриването на приема е **крайно недостатъчно време**, в което да се зададат въпросите. Практиката показва, че общите положения по условията на кандидатстване се обсъждат предварително в рамките на Тематичните работни групи и в процеса на обществено обсъждане, но окончателния вариант на Условията за кандидатстване се публикуват и стават известни след като приема на заявления за подпомагане започне. В този случай времето за коментари и корекции е изключително недостатъчно, защото въпросите възникват когато започне активната работа по проектите и когато започнат да се събират много от документите, а това е **в средата на прием от три месеца**, т.е. **поне 6 седмици след началото**. Доказателство за това са **всички приеми от предходния период** като може да се направи анализ колко от въпросите са подадени през първите три седмици. Например, по процедура BG06RDNP001-4.012 по ПОДМЯРКА 4.1 от 2021 г. в първите три седмици са подадени само 88 бр. въпроси от общо 261 бр. за целия прием **или малко над 30%!**

c. Отговорите на разясненията по преминалите приеми по процедури II.G.1 и II.G.1.1. се публикуваха **седмици след крайния срок** за искане на разяснения. Това води до следното:

   i. Част от проектите не могат да стартират навреме, защото чакат отговори на въпроси;
   ii. Невъзможност за задаване на следващ въпрос след запознаване с отговорите.

d. Наслагването на приеми по няколко процедури – едновременни приеми по 4те най-важни интервенции от СПРЗСР за земеделските производители и преработватели (II.G.1, II.G.1.1., II.G.2 и II.G.2.1.) създаде ситуация, в която **кандидатите нямаха време да обмислят своите проекти по II.G.2 и II.G.2.1.** и съответно зададените въпроси са изключително малко. Това доведе до недобре структурирани и неточни проекти.

e. Вярваме, че възможността да се задават въпроси с искания за разяснения е създадена, за да е от полза на кандидатите по процедурите, за да могат да се изчерпат всички казуси, възможности и специфични случаи, които никога един нормативен текст не може да обхване на 100%. Налагането на твърде кратък срок от три седмици създава усещането, че това се прави с оглед улесняване на администрацията, която да приключи своите ангажименти по-бързо. Считаме, че водеща трябва де целта да се утвърди единен и справедлив подход към всички кандидати. Когато има пропуски или неясноти в Условията за кандидатстване, разясненията на поставени въпроси остават единствената възможност за прецизиране и установяване на обективен подход.

f. Обръщаме внимание и на факта, че за разлика от други оперативни програми и други процедури за предоставяне на безвъзмездни средства от фондовете на ЕС, Министерство на земеделието и храните няма практиката да организира **информационни дни,** разяснителни кампании и обучителни събития по всички процедури, които управлява. В тази ситуация е недопустимо допълнително да се ограничава възможността за разяснения и подготовка на качествени проектни предложения, които да отговарят в най-голяма степен на всички условия за допустимост.

g. Не на последно място, смятаме че натрупването на по-голяма база от въпроси и отговори е **изключително полезно и за ДФ „Земеделие“.** В нашата практика като консултанти многократно при получаване на писма за установяване на липси или нередности, сме се позовавали на вече изяснени казуси и въпроси именно по посочената процедура. Стотиците служители на ДФЗ не винаги имат времето и възможността в детайл да познават всички зададени искания за разяснения по конкретна процедура. Ако е налично публикувано тълкуване по аналогичен казус, по който имаме писмо за нередности, когато цитираме публикуваното разяснение в наш отговор, може бързо и обективно да се вземе решение от представителите на оценителната комисия. Това намалява риска от допускане на грешки от страна на оценителната комисия и предотвратява последващо обжалване от страна на кандидата, както и загуба на административно време за разглеждане на жалби.

h. Последно – първоначалните мотивите на ръководството на СПРЗСР да постави кратки срокове за искане на разяснения беше, че така проектите ще се подават навреме и няма да чакат последните дни. Практиката показа, че **това не се осъществи** и:

- По II.Г.1 в последните десет дни се пододоха близо половината от всички проекти
- По II.Г.1.1 в последните десет дни се пододоха над 80% от всички проекти, а над 30% - в последния ден
- По II.Г.2 в последните десет дни се пододоха близо 65% от всички проекти, а над 35% - в последния ден
- По II.Г.2.1 в последните десет дни се пододоха над 80% от всички проекти, а над 40% - в последния ден.

Затова, **нашето предложение** е да се определят **четири срока за искане на разяснения**, както следва:

- до 7 дни от началната дата за подаване на заявленията за подпомагане в случай на прием със срок от 2 седмици или по-кратък;
- до 15 дни от началната дата за подаване на заявленията за подпомагане в случай, че срокът на приема е 30 дни;
- до 45 дни от началната дата за подаване на заявленията за подпомагане в случай, че срокът на приема е 60 дни;
- до 60 дни от началната дата за подаване на заявленията за подпомагане в случай в случай, че срокът на приема е 90 дни.

Много важен аспект в случая е срока за отговор на исканията за разяснения. Съгласно чл.5, ал. 1 на НАРЕДБА № 4 от 25 октомври 2024 г. за реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ … , в Заповедта за отваряне на прием се определя и крайният срок за отговор на разясненията **без да е определен срок, който да е обвързан с датата на задаване на питането**. По този начин, дори УО да спази крайния срок за отговор, **отговорите на въпросите се публикуват месеци след задаването на въпросите от първите дни** и седмици след крайният срок за искане на разяснения. В такава ситуация, не само, че част от кандидатите нямат време да стартират подготовката на проектите си, не само, че нямат възможност да поискат следващо разяснение, но и не рядко се случва публикуваните разяснения да променят и/или допълват смисъла на Условията за кандидатстване, което допълнително объркава както кандидатите, така и нас, техните консултанти.

II. Промяна на чл.68, ал.5

Относно чл. 68 ал.5: в текста на разпоредбата е следното изречение: *Увеличаване на финансовия ресурс по приема може да се извършва само до публикуване на класирането на заявленията за подпомагане.*

Нашето предложение е то да отпадне поради следното:

При публикуване на класирането на заявленията за подпомагане освен списъка на класираните проекти за финансиране (до 100% от бюджета), ще има и списък на проекти, които са разгледани и одобрени, но за тях няма да а е наличен ресурс, т.нар. „резервни“ проекти (до 150% от бюджета на приема). Ограничението в ал. 5 означава, че за тези проекти (над 100% от бюджета на приема) никога няма да може да се осигури допълнителен бюджет, а ще трябва **да разчитат на само спестени пари от неизпълнени проекти от тези, които са в рамките на 100% от бюджета**. Същевременно, настоящият програмен период е много кратък (до края на 2029 г.), проектите по инвестиционните мерки (II.Г.1, Г.2, Г.1.1 и Г.2.1) при одобрението си ще имат срок от минимум 24 месеца за изпълнение, т.е. **най-рано през лятото на 2028 година ще има отказали се/неизпълнени проекти**, които да освободят бюджет за проектите над 100%.

Паралелно с това, броят на интервенциите в СПРЗСР е много голям и за половината от тях няма да има време да се отворят приеми. Затова, техният ресурс трябва да се пренасочи към други интервенции, където има списъци с одобрени, но не финансирани проекти. Очаква се такова преразпределение на бюджетите на интервенциите по СПРЗСР да се предложи на предстоящия Комитет за наблюдение. По изброените по-горе интервенции подадените проекти в пъти надвишават наличния бюджет по приемите. Тяхното одобрението ще е през есента на 2026 г. и **ще има списъци с много резервни проекти**, които биха могли да се изпълнят (или вече са изпълнени) много преди 2028 година ако се увеличи бюджетът на приема след класирането им.

Нашият анализ показва, че в обхвата между 100% до 150% от бюджетите на приемите **ще останат около 1000 бр. резервни проекти, както следва:**:

- над 250 проекта по II.Г.1
- близо 300 проекта по II.Г.1.1
- около 200 проекта по II.Г.2
- около 250 проекта по II.Г.2.1

Т.е. около 1000 проекта ще бъдат разгледани и одобрени, като за не повече от 10% от тях ще се осигури финансиране от спестявания, неизпълнени или редуцирани проекти.

Разглеждането на 900 проекта без шанс да бъдат финансирани е загуба на време, административен капацитет и надежди. В допълнение, мотивацията на експертите от ДФЗ за работа по проекти, които нямат шанс да се изпълнят, ще е (разбираемо) ниска! В края на програмния период, когато времето за изпълнение е ограничено, използването на тези проекти е значително по-ефективно от организирането на нови приеми и нови оценителни процедури.

Отпадането на това ограничение в чл.68, ал. 5 не означава автоматично увеличаване на бюджета и ограничаване на възможността от нови приеми. Напротив, УО на СПРЗСР ще разполага с допълнителен инструмент и ще може да избира между варианта да се отворят нови приеми или да се финансират одобрените проекти. Така управлението на Стратегическия план става по-гъвкаво, като предложената промяна ще осигури необходимия баланс между административната ефективност, равнопоставеност на кандидатите и максималното усвояване на средствата по Стратегическия план.

III. ВКЛЮЧВАНЕ НА НОВА АЛИНЕЯ В ЧЛ.68

Предлагаме включване на нова алинея, касаеща срока за подаване на заявката за плащане на одобрените проекти.

При инвестиционните интервенции ЗПЗП не съдържа законово определен срок за подаване на заявка за плащане. Вместо това, срокът се определя на по-ниско нормативно ниво или дори индивидуално:

- в условията за кандидатстване;
- в административния договор между ДФ „Земеделие“ и бенефициента;
- в съответната наредба или указания за изпълнение.

Практиката показва, че включването на срока за подаване на заявката за плащане в срока за изпълнение на инвестицията на практика съкращава договорения срок за изпълнение. За да бъде подадена заявката в срок, бенефициентите са принудени да приключат изпълнението на проекта дни или седмици преди изтичането на договорния срок, за да съберат и подготвят необходимите документи. Това ограничава възможността за пълноценно използване на договорения срок, без да съществува обективна необходимост. От друга страна, с оглед по-навременното изпълнение на проектите, ние ще предложим намаляване на сроковете за изпълнение на проектите.

Като законодателен текст идеята може да се формулира например така:

„Заявката за окончателно плащане се подава в срок до един месец след изтичането на срока за изпълнение на инвестицията, определен в административния договор, освен ако в акт на Европейския съюз е предвиден по-кратък срок.“

IV. АДАПТИРАНЕ НА ТЕКСТОВЕТЕ НА ЗПЗП

На последно място, Ви предлагаме да се адаптират текстовете на Закона така, че да се прилага и за програмен период 2028-2034 г. Нашето експертно становище е, че подготовката на новите стратегически документи трябва да започне най-късно през есента на тази година за да може още в началото на новия програмен период (което е след по-малко от година и половина) да се стартират приеми по инвестиционните мерки. Само така ще се избегне загуба на средства и ще покажем, че сме научили уроците си от прилагането на европейски програми вече повече от 20 години.

Уважаеми господа,

Българската асоциация на консултантите по европейски програми (БАКЕП) е утвърдена професионална организация, обединяваща консултантски компании и независими експерти, притежаващи както практически опит в цялостния цикъл на проектите, така и висока професионална етика. Това ни е превърнало в търсен партньор, чиито предложения са винаги обективни, а конкретните - изцяло в полза както на кандидатите, така и на Управляващия орган на СПРЗСР 2023-2027 г. в и ДФЗ. Приемането им ще спомогне както за по-доброто и пълно усвояване на средствата от Стратегическия план в оставащия кратък срок, така и за правилния старт на следващия програмен период.

гр. София, 27.07.2026 г.

С уважение,

Kristina Hristova Tsvetanska

Digitally signed by Kristina Hristova Tsvetanska
Date: 2026.07.27 15:25:05 +03'00'

УС на БАКЕП